Kwiecień 2020r.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA ZADANIA:

„Opracowanie dokumentacji projektowej dla odnowienia ściennych okładzin głównego holu w Centrum Kultury Dwór Artusa na ul. Rynek Staromiejski 6 w Toruniu”.

Zleceniodawca: Centrum Kultury Dwór Artusa
ul. Rynek Staromiejski 6
NIP: 9562358013, REGON: 385178656

Wykonawca: Atlant Luiza Milewska
ul. Dojazd 4A/39, 87-100 Toruń
NIP: 554–248-41-78, REGON: 340188138
Nr dyplomu 1400/98378/2005

OPRACOWANIE KONSERWATORSKIE CHRONIONE PRAWEM AUTORSKIM

1.0. KARTA IDENTYFIKACYJNA ZABYTKU I DOKUMENTACJI

Nr rej. zab.: A/211 z 07.02.1991r.

1.1. DANE PRZED ROZPOCZĘCIEM PRAC:

RODZAJ: **Centrum Kultury Dwór Artusa – malowidła ścienne w sieni budynku.**

TEMAT: **Ornamenty roślinne oraz malowidła w formie kamiennych okładzin ściennych.**

DATOWANIE: **1889r. - 1891r.**

POCHODZENIE: **Budynek od początku XIV w. był siedzibą bractwa św. Jerzego.**

Kolejne losy budowli:

1625r. – przebudowano szczyt w stylu renesansu (herby Polski i Prus Królewskich)

1796r. – wyburzono Dwór Artusa ze względu na zły stan techniczny

1802r.–wzniesiono nowy budynek, zajmował ówcześnie dwie działki z przeznaczeniem na Teatr Miejski do 1889r. Architekt miejski Heckert.

1889r. budynek ponownie rozebrano z powodu złego stanu.

1889r. - 1891r. – budowa obecnego budynku Dworu Artusa w miejscu czterech działek, którego właścicielem jest miasto Toruń. Projektant Rudolf Schmidt. Budynek pełnił wówczas funkcję kulturalną oraz usługowo-gastronomiczną, był dość często odnawiany[1].

<u>Właściciele:</u>

1934r. – właścicielem Gmina miasta Toruń

1949r. – został przekazany Uniwersytetowi Mikołaja Kopernika jako Collegium Maximum. W reprezentacyjnych salach drugiego piętra umieszczono pracownię Konserwacji Dzieł Sztuki Wydziału Sztuk Pięknych UMK[2].

1962r. – własność Skarbu Państwa Polskiego.

1993r. – siedziba Centrum Kultury Dwór Artusa.

Obecny gmach wzniesiony jest w stylu neorenesansu niderlandzkiego[3].

---

[1] *Dwór Artusa. Dokumentacja historyczno-konserwatorska wykonana na zlecenie Przedsiębiorstwa Badań i Konserwacji Zabytków "Rembud" spółka zoo. Toruń*, PPPKZ o. Toruń, Pracownia Naukowo-Historyczna, opracowanie i redakcja mgr S. Szczerbiński, M. Furmaniuk, W. Najder, S. Reszkiewicz, Toruń 1989r., s.33-36

[2] Tamże, s. 36

[3] *Biała karta Dwór Artusa* 1983r., PKZ Toruń.

LOKALIZACJA: **ul. Rynek Staromiejski 6, 87-10 Toruń**. **Budynek usytuowany w bloku zabudowy ograniczony ulicami: Rynek Staromiejski od pn., Żeglarską od wch., Kopernika od poł., Ducha Św. od zach. Mapa: 53°00'36,16"N 18°36'16,20"E**

WŁAŚCICIEL: **Gmina Miasta Toruń.**

UŻYTKOWNIK: **Centrum Kultury Dwór Artusa - samorządowa instytucja kultury, utworzona w 1995 roku . Budynek jest użytkowany na podstawie prawa wieczystego użytkowania. Nr księgi wieczystej 189, akt notarialny z dnia 22.12.1995 Repetytorium A nr 6787/1995.**

MATERIAŁY I TECHNIKA ORYGINAŁU:

Materiał i konstrukcja: Fundamenty kamienne, ściany zewnętrzne i wewnętrzne z cegły pełnej, palonej, na zaprawie wapiennej, budynek nietynkowany. Nad parterem w przednim trakcie znajduje się sklepienie krzyżowe, pozostałe stropy drewniane. Ściany wewnętrzne tynkowane gładkim tynkiem wapiennym. Polichromia olejna na gipsowej sztablaturze.

Rzut: Budynek wzniesiony na planie prostokąta, 3-traktowy z dziedzińcem. Komunikacja budynku pionowa - w budynku znajdują się trzy klatki schodowe: główna, boczna oraz w oficynie tylnej. W części zachodniej w trakcie środkowym znajduje się główna reprezentacyjna klatka schodowa, portal główny umieszczony jest na osi. Głowna klatka schodowa liczy trzy kondygnacje nadziemne. Szerokie kamienne schody z biegiem środkowym prowadzącym na półpodesty oraz dwoma biegami bocznymi na piętro pierwsze i drugie. Stopnie są wykonane z granitu[4].

Wnętrza: Schody z zachowaną kutą balustradą[5].

MATERIAŁY I TECHNIKA NAWARSTWIEŃ: **Tynki wapienno-piaskowe, gips, farby olejne, farby emulsyjne, farby lateksowe.**

WCZEŚNIEJSZE KONSERWACJE (LUB RENOWACJE): **TAK ☑; NIE ☐**

DATY WYKONANIA: **1904r., 1907r., 1911-1912r., 1927r., 1929r., 1931r., 1933r., 1937r., 1938r., 1941r.-1942r.,1993r.-1997r., 2017r., 2019r.,**

WCZEŚNIEJSZE DOKUMENTACJE: **TAK ☑; NIE ☐**

- ***Dokumentacja techniczna, Dwór Artusa, ul. Rynek staromiejski, Analiza programowo-funkcyjna*, arch. Piotr Dąbrowski, 1982r., Archiwum WKZ Toruń**

[4] *Dokumentacja techniczna, Dwór Artusa, ul. Rynek staromiejski, Analiza programowo-funkcyjna*, arch. Piotr Dąbrowski, 1982r., Archiwum WKZ Toruń

[5] Tamże.

- ***Dwór Artusa. Dokumentacja historyczno-konserwatorska wykonana na zlecenie Przedsiębiorstwa Badań i Konserwacji Zabytków "Rembud" Spółka z o.o. Toruń*, PPPKZ o. Toruń, Pracownia Dokumentacji Naukowo-Historycznej, opracowanie i redakcja mgr S. Szczerbiński, M. Furmaniuk, W. Najder, S. Reszkiewicz, Toruń 1989r.**
- ***Biała karta Dwór Artusa 1983r*., PKZ Toruń.**
- ***Dwór Artusa w Toruniu. Konserwacja malarskiego wystroju wnętrza klatki schodowej*. Dokumentacja powykonawcza. Pracownie Konserwacji Zabytków Sp. z o.o. w Toruniu, Pracownia Konserwacji Dzieł Sztuki, opracowanie Danuta Krakowiecka- Górecka, Toruń 1996r.**
- ***Program prac konserwatorskich polichromii głównej klatki schodowej Dworu Artusa w Toruniu*. ZEB KONSERWATORSTWO ZABYTKÓW EWA BOŻEJEWICZ ul. Świerkowa 2, 87-400 Golub-Dobrzyń, czerwiec 2017r.**
- ***Dokumentacja powykonawcza konserwacji ceramicznej posadzki oraz kamiennych schodów klatki schodowej i sieni Dworu Artusa w Toruniu*, mgr Katarzyna Daniel, Toruń 2019r.**

1.2. DANE O REALIZACJI KONSERWATORSKIEJ

ZLECENIODAWCA: **Gmina Miasta Toruń - Centrum Kultury Dwór Artusa reprezentowanym przez Łukasza Wudarskiego - Zarządcę Centrum Kultury Dwór Artusa, ul. Rynek Staromiejski 6, NIP: 9562358013, REGON: 385178656**

WYKONAWCY PRAC: **Atlant Luiza Milewska, ul. Dojazd 4A/39, 87-100 Toruń, NIP: 554-248-41-78, Regon: 340188138, nr dyplomu 1400/98378/2005**

RODZAJE BADAŃ ORAZ ICH WYKONAWCY : **Badania odkrywkowe oraz mikroskopowe na ustalenie stratygrafii warstw malarskich : mgr Luiza Milewska**

1.3. DANE O DOKUMENTACJI

LICZBA: STRON TEKSTU **25 str.**, FOTOGRAFII **21 szt.**

AUTOR DOKUMENTACJI: **mgr Luiza Milewska.**

AUTOR DOKUMENTACJI FOTOGRAFICZNEJ: **mgr Luiza Milewska**.

MIEJSCE PRZECHOWYWANIA:

1. EGZ. **Centrum Kultury Dwór Artusa, ul. Rynek Staromiejski 6, 87-00 Toruń.**

2. EGZ. **Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków, ul. Podmurna 2/2a, 87-100 Toruń.**

3. EGZ. **Atlant Luiza Milewska, ul. Dojazd 4a/39, 87-100 Toruń.**

1.4. PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest program prac konserwatorskich dotyczący polichromii ściennych w sieni Dworu Artusa w Toruniu, ul. Rynek staromiejski 6, 87-00 Toruń. W zakres opracowania wchodzą:

- Opracowanie stanu zachowania
- Program prac konserwatorskich
- Badania odkrywkowe z pobraniem próbek mikroskopowych na ustalenie stratygrafii warstw malarskich
- Kosztorys inwestorski prac konserwatorskich

2.0. ZAGADNIENIA HISTORYCZNE

Obecny budynek Dworu Artusa należał pierwotnie do Bractwa św. Jerzego – był jego trzecią siedzibą. Zbudowany został w latach 1889-1891 według projektu Rudolfa Schmidta – radcy budowlanego, którego projekt zatwierdzono w gronie komisji Artus Stifs Deputation w drodze planowania inwestycji budowy nowego gmachu Dworu Artusa. Nowo wzniesiony budynek pełnił wówczas funkcję kulturalną oraz gastronomiczno-usługową. Na parterze wybudowano restaurację oraz sklepy, na piętrze znajdowała się Wielka Sala, Sala Czerwona, Sala Biała oraz Mała. Założenie Dworu Artusa miało generować duży ruch wewnątrz budynku, z tego powodu wnętrza były często poddawane remontom. Zachodziły zmiany w zdobieniach min. w sztukaterii, a także wyglądzie polichromii ściennych, które przemalowywano w kolorystyce monochromatycznej. W swojej pierwotnej formie pozostała natomiast fasada budynku, w której przeprowadzono jedynie lokalne naprawy, nie zmieniające jednak wyglądu elewacji.

W czasie II Wojny Światowej do 1949r. w Dworze Artusa prowadzono restaurację, piwiarnię, odbywały się bankiety. W 1949r. Dwór Artusa przekazano Uniwersytetowi Mikołaja Kopernika jako Collegium Maximum, gdzie w reprezentacyjnych salach znajdowała się Pracownia Konserwacji Dzieł Sztuki Wydziału Sztuk Pięknych. Po latach użytkowania i zmianie użytkownika, Dwór Artusa przeszedł we własność miasta. W 1995r. została utworzona instytucja o nazwie „Centrum Kultury Dwór Artusa".

Ze względu na zły stan zachowania obiektu, utworzony został projekt naprawczy, dotyczący prac budowlanych, instalacyjnych i konserwatorskich. Budynek miał zostać przeznaczony na cele reprezentacyjne miasta, zaś prace remontowe we wnętrzach rozpoczęto w l.90-tych. XXw.

W 1994 r. prowadzono prace na głównej reprezentacyjnej klatce schodowej w trakcie środkowym

budynku. Założeniem prowadzonych prac było przywrócenie XIX w. pierwotnego wystroju malarskiego. Zachowały się dokumentacje dotyczące klatki schodowej oraz przekazy ustne ówczesnego Miejskiego Konserwatora Zabytków, Zbigniewa Nawrockiego, który nadzorował wszystkie wykonywane wówczas zadania. Nie zachowała się jednak dokumentacja powykonawcza prac konserwatorskich dotycząca samej sieni. Według informacji ustnych, remont sieni prowadzono w latach 1996-1997, podczas którego odsłonięto i wykonano konserwację pierwotnego wystroju malarskiego ścian i sufitów. Można odszukać analogie dotyczące technologii wykonania prac konserwatorskich prowadzonych w sieni, do prac prowadzonych na klatce schodowej[6][7][8].

3.0. OPIS, ANALIZA FORMY, FUNKCJI I TREŚCI

Dekoracja malarska sieni pochodzi z czasów budowy gmachu budynku tj. z l. 90 - tych XIX w. Pierwotne polichromie zostały zamalowane po II Wojnie Światowej, po czym odsłonięto je podczas remontu w 1996r. Malowidła sufitowe wykonane w stylu eklektycznym, popularnym u schyłku XIX w., nawiązującym do zdobnictwa pochodzącego z epoki gotyku oraz renesansu niderlandzkiego. Polichromie przedstawiają najważniejsze budowle miasta oraz sceny historyczne, np.: kościół Mariacki, gdanisko zamku krzyżackiego, ratusz staromiejski, stary Dwór Artusa, czy turniej rycerski, wyobrażenie św. Jerzego zabijającego smoka, mieszczan wychodzących z ratusza (na tle kościół WNMP) oraz rycerstwo (na tle Bramy Chełmińskiej), wzajemnie zapraszających się do wejścia do Dworu Artusa[9].

Pierwotna polichromia ścienna zachowała się w bardzo złym stanie. Widoczne obecnie wymalowanie jest pełną rekonstrukcją malarską, wykonaną na podstawie fragmentów oryginału w oparciu o badania konserwatorskie prowadzone w l. 1996/97. Blendy ścienne polichromowane są w kolorystyce ciepłych brązów z dekoracyjnie malowaną bordiurą kiści winogron. Motyw owocu oraz liścia winogrona ukazany naprzemiennie, malowany schematycznie, linearnie z ciemnym konturem (Fot.13, 14). Przy wejściu głównym, na ścianie wschodniej, znajduje się przedstawienie

[6] *Dwór Artusa. Dokumentacja historyczno-konserwatorska wykonana na zlecenie Przedsiębiorstwa Badań i Konserwacji Zabytków "Rembud" spółka zoo*. *Toruń*, PPPKZ o. Toruń, Pracownia Dokumentacji Naukowo-Historycznej, opracowanie i redakcja mgr S. Szczerbiński, M. Furmaniuk, W. Najder, S. Reszkiewicz, Toruń 1989r., s.33-36

[7] *Biała karta Dwór Artusa* 1983r., PKZ Toruń.

[8] *Dokumentacja powykonawcza konserwacji ceramicznej posadzki oraz kamiennych schodów klatki schodowej i sieni Dworu Artusa w Toruniu*, mgr Katarzyna Daniel, Toruń 2019r., s. 2-3

[9] Źródło: *http://toruntour.pl/2591/dwor-artusa-torun*
http://www.intour.pl/23_564_1-torun-dwor-artusa.html

malarskie herbu wielkiego mistrza krzyżackiego - Konrada Zöllner von Rotenstein (l.1382-1390), jego imię wymalowane jest na wstędze oplatającej herb (Fot. 3).

Pilastry wokół blend ściennych polichromowane są w formie okładziny kamiennej w kolorze szaro-zielonym (Fot.1, 2, 3, 8, 9).

4.0. TECHNIKA I TECHNOLOGIA[10]

Dekoracja malarska ścian wykonana na zaprawie wapienno-piaskowej (1-3cm grubości), pokrytej cienką warstwą sztablatury gipsowej (0,2-0,3cm) (Próbka nr 3). Na tak przygotowanym podłożu znajduje się warstwa malarska wykonana w technice żywiczno-olejnej. Kolejne przemalowanie stanowi twarda, zbita warstwa malarska w kolorystyce ugrowej, mocno związaną z w. oryginału. Być może jest to w. kazeinowa, która pojawiła się na ścianach klatki schodowej w 1933r. (Próbka nr 1). Podczas prób usuwania tej warstwy, oryginalna polichromia ulega bardzo łatwemu uszkodzeniu i wykruszeniu, co stanowi problem w odsłonięciu pierwotnego wymalowania. Z tego powodu prawdopodobnie podczas ostatnich prac konserwatorskich zdecydowano się na wykonanie pełnej rekonstrukcji na podstawie oryginału. Kolejne warstwy przemalowań są to prawdopodobnie w. olejne w kolorach ugrowym i zielonkawym.

W trakcie ostatnich prac konserwatorskich w 1994r. wykonano uzupełnienia (Próbka nr 2):

- łaty i kity uzupełniono zaprawą wapienno-piaskową, a następnie wyrównano powierzchnię wyprawką gipsową
- warstwa malarska uzupełniano w. malarską podkładową emulsyjną
- uzupełniono malowidła farbą lateksową.

Drzwi skrzynek, w których znajdują się instalacje elektryczne malowane są w kolorze ścian w taki sposób, aby nie odróżniały się znacząco na płaskich powierzchniach (Fot. 14, 15).

[10] Technologia opracowana w oparciu o dokumentację prac konserwatorskich prowadzonych na głównej klatce schodowej, wykonywanych w tym samym przedziale czasowym co prace prowadzone w sieni: *Dwór Artusa w Toruniu. Konserwacja malarskiego wystroju wnętrza klatki schodowej*. *Dokumentacja powykonawcza.* Pracownie Konserwacji Zabytków Sp. z o.o. w Toruniu, Pracownia Konserwacji Dzieł Sztuki, opracowanie Danuta Krakowiecka- Górecka, Toruń 1996r.

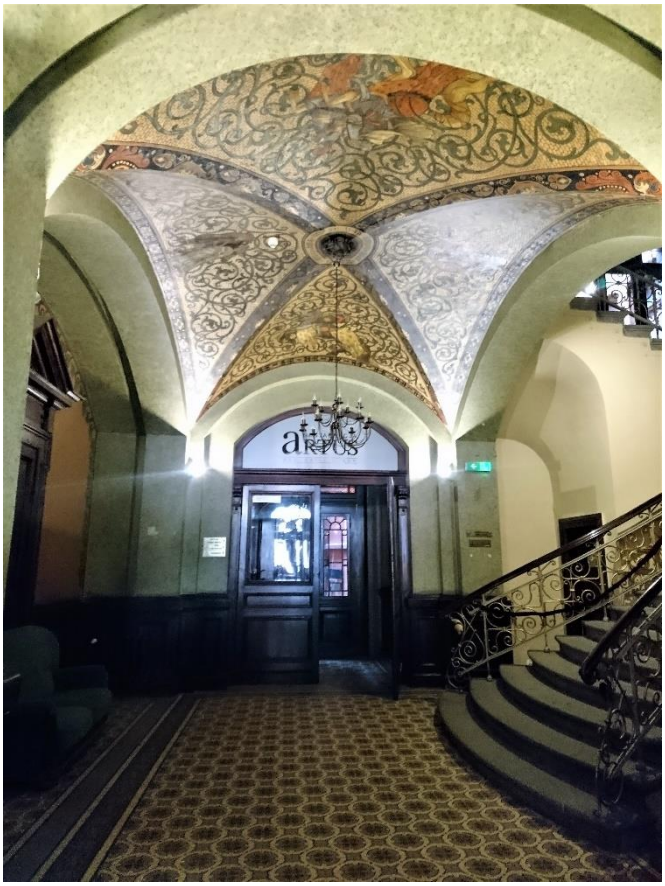
5.0. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Stan zachowania obecnych – wtórnych polichromii ściennych uznano za ogólnie dobry, malowidła zachowane są w ok.95%. Powierzchnia jest zabrudzona, miejscami widoczne są lokalne uszkodzenia i spękania tynków.

Tynki: w większości wykazują się dobrą przyczepnością do podłoża. Lokalnie występują wykruszenia i ubytki, głównie w narożnikach na łączeniach z drewnianą boazerią oraz w miejscach spękań w dolnych partiach ścian. Widoczne są niewielkie uszkodzenia mechaniczne w miejscach montażu instalacji elektrycznych. Lokalnie tynki odspajają się od podłoża, wymagają podklejenia.

Sztablatura gipsowa: w stanie dobrym, miejscami odspojona od podłoża.

Warstwa malarska wtórna: mocno przybrudzona z licznymi ubytkami i zadrapaniami mechanicznymi występującymi głównie w dolnej części ścian, w miejscach gdzie odbywa się największy ruch komunikacyjny klatki schodowej. Polichromia wykazuje nierównomierne błyszczenie w świetle skośnym.

Fot.1 Widok na sień w kierunku południowym.

Fot. 2 Polichromia sufitowa, widok na polichromię imitującą okładzinę kamienną na pilastrach.

Fot. 3 Ściana wschodnia przy drzwiach wejściowych do sieni – herb wielkiego mistrza krzyżackiego - Konrada Zöllner von Rotenstein (l.1382-1390).

Fot. 4 Ściana zachodnia w środkowym przęśle sieni.

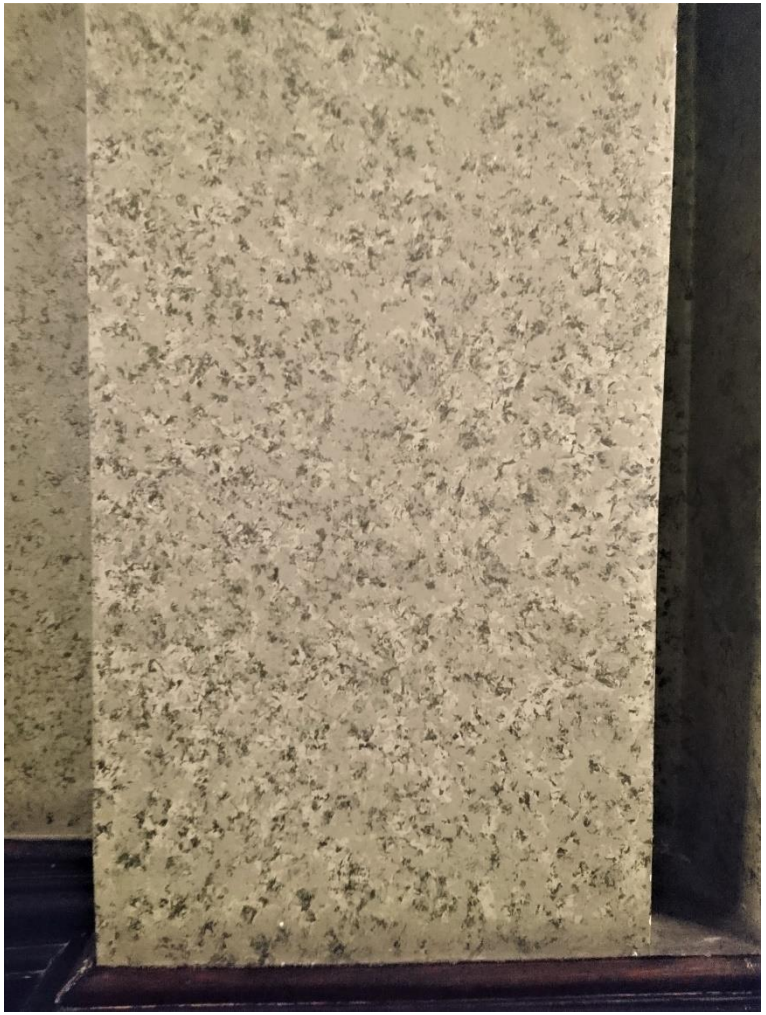
Fot. 5 ściana zachodnia przy drzwiach wejściowych do budynku. Widoczne zabrudzenie powierzchni ściany oraz lokalnie występujące ubytki.

Fot. 6 Widok na uszkodzenia ścian przy boazerii.

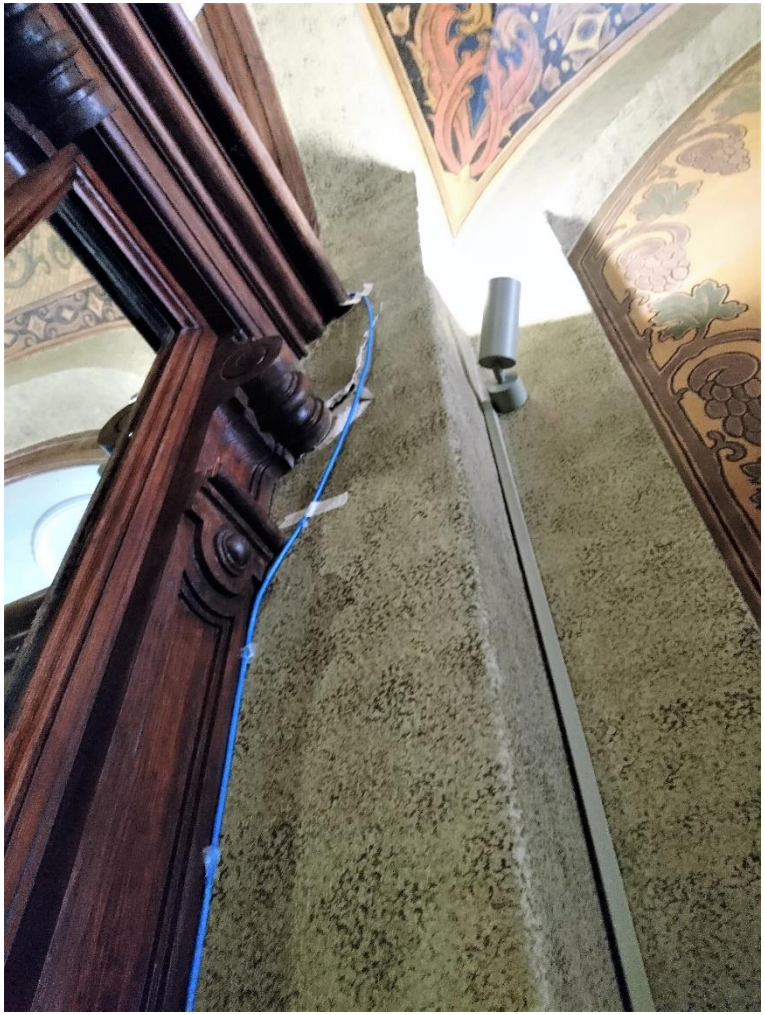
Fot. 7 Ściana zachodnia, pilaster przy portierni. Widoczne uszkodzenia tynku w narożniku.

Fot. 8 Fragment pilasta – imitacja okładziny kamiennej, ściana południowa przy wejściu do kawiarni.

Fot. 9 Fragment polichromii na gurtach sklepiennych w postaci imitacji okładziny kamiennej.

Fot. 10 Uszkodzenia mechaniczne powstałe przy montażu instalacji elektrycznej.

Fot. 11 Lokalnie występujące uszkodzenia w miejscach spękań tynków.

	
Fot. 12 Ściana po stronie wschodniej, widoczne uszkodzenia powstałe w wyniku montażu instalacji elektrycznej.	Fot. 13 Fragment polichromii pasa bordiury w formie kiści winogron. Opracowanie schematyczne – linearne.

Fot. 14 Fragment polichromii pasa bordiury na płaszczyznach ścian. Uszkodzenia wokół drzwi skrzynki na kable.

Fot. 15 Drzwi do skrzynek elektrycznych malowane w kolorze ścian.

6.0. BADANIA STRATYGRAFICZNE

Celem badań stratygraficznych jest uzyskanie informacji, dotyczących oryginalnego opracowania kolorystycznego polichromii ściennych w sieni budynku. Prace badawcze polegały na wykonaniu miejscowych odkrywek sondażowych na ścianach oraz pobraniu próbek na ustalenie stratygrafii warstw malarskich. Opis odkrywek zawiera fotografie oraz tabele występujących warstw z uwzględnieniem czasu ich powstania, ze wskazaniem ich kolorystyki wg wzornika kolorów NCS C21.3.

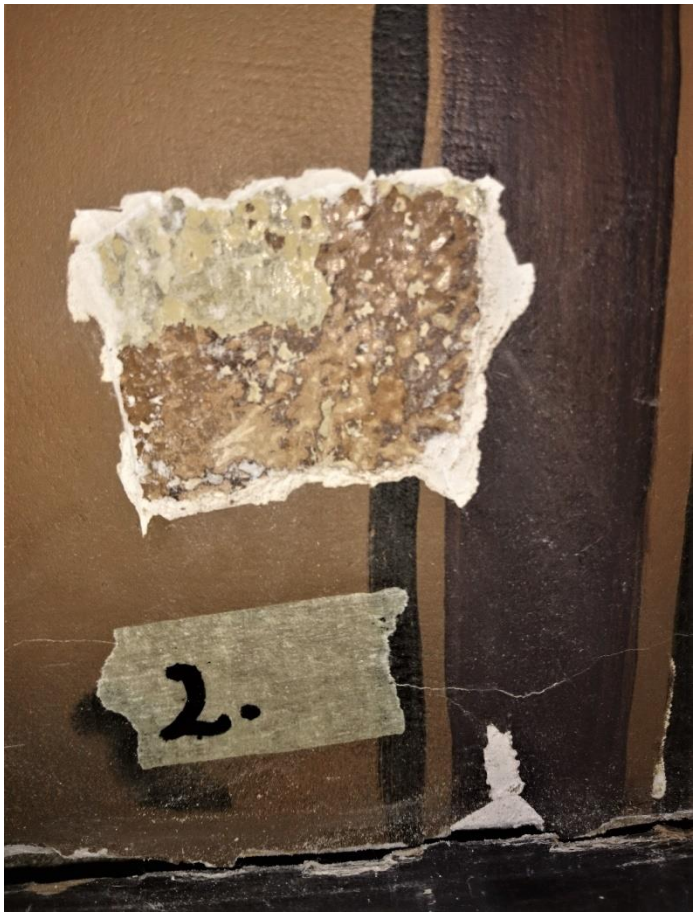
Odkrywka nr 1

Lokalizacja: ściana południowa, imitacja okładziny kamiennej.
Obserwacja: Pierwotną warstwę stanowi tynk wapienno-piaskowy. Na tynku znajduje się cienka warstwa gipsowej sztablatury, na niej warstwa malarska w kolorze szaro-zielonym w postaci imitacji okładziny kamiennej, (być może na emulsyjnym podmalowaniu w kolorze beżowym).
Kolejną warstwą jest przemalowanie w kolorze szaro-ugrowym, jest to warstwa twarda, zbita i trudna do usunięcia bez powodowania zniszczeń spodniej warstwy oryginału, być może kazeinowa (1933r.).
Na niej znajduje się wyrównująca warstwa uzupełnienia gipsowej sztablatury.
Ostatnią warstwę stanowi widoczne obecnie wymalowanie – pełna rekonstrukcja oryginalnej w. malarskiej.
Wniosek: Najstarszą chronologicznie warstwą jest w. wymalowania imitującego okładzinę kamienną, zachowaną w bardzo złym stanie, kruchą i słabo związaną z podłożem. Widoczna obecnie rekonstrukcja malarska wiernie oddaje oryginalne wymalowanie.

Nr warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka	Kolor / nr NCS
1	I	1891r.	podłoże z cegły	naturalny
2			zaprawa wapienno-piaskowa	naturalny
3			gipsowa sztablatura	biały
4			podmalowanie emulsyjne	beżowy
5			warstwa malarska olejno-żywiczna	szaro-zielony
6	II	XX w.	warstwa przemalowania	szaro-ugrowy
7	III	1994r.	gipsowe uzupełnienie sztablatury	naturalny
8			rekonstrukcja malarska	zielono-szary

Odkrywka nr 2

Lokalizacja: ściana wschodnia przy głównej klatce schodowej, fragment bordiury.
Obserwacja: Pierwotną warstwę stanowi tynk wapienno-piaskowy. Na tynku znajduje się cienka warstwa gipsowej sztablatury, na niej warstwa malarska w kolorze ugrowym (prawdopodobnie podmalowanie emulsyjne), następnie warstwa malarska ciemno ugrowa (wzór nieczytelny).
Kolejną warstwą jest przemalowanie w kolorze szaro-ugrowym, jest to warstwa twarda, zbita i trudna do usunięcia bez powodowania zniszczeń spodniej warstwy oryginału, być może kazeinowa (1933r.).
Na niej znajduje się wyrównująca warstwa tynku wapienno-piaskowego, następnie gipsowa zaprawa.
Ostatnią w. stanowi widoczne obecnie wymalowanie – pełna rekonstrukcja oryginalnej w. malarskiej.
Wniosek: Najstarszą chronologicznie warstwą jest w. wymalowania ciemno-ugrowego, zachowana w bardzo złym stanie, krucha i słabo związaną z podłożem. Obecnie widoczna jest rekonstrukcja malarska na podstawie oryginału.

Nr warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka	Kolor / nr NCS
1	I	1891r.	podłoże z cegły	naturalny
2			zaprawa wapienno-piaskowa	naturalny
3			gipsowa sztablatura	biały
4			podmalowanie emulsyjne	ugrowe
5			warstwa malarska olejno-żywiczna	brązowy
6	II	XX w.	warstwa przemalowania	szaro-ugrowy
7	III	1994r.	tynk wapienno-piaskowy	naturalny
8			gipsowe uzupełnienie sztablatury	naturalny
9			rekonstrukcja malarska	brązowy / S4030-Y30R

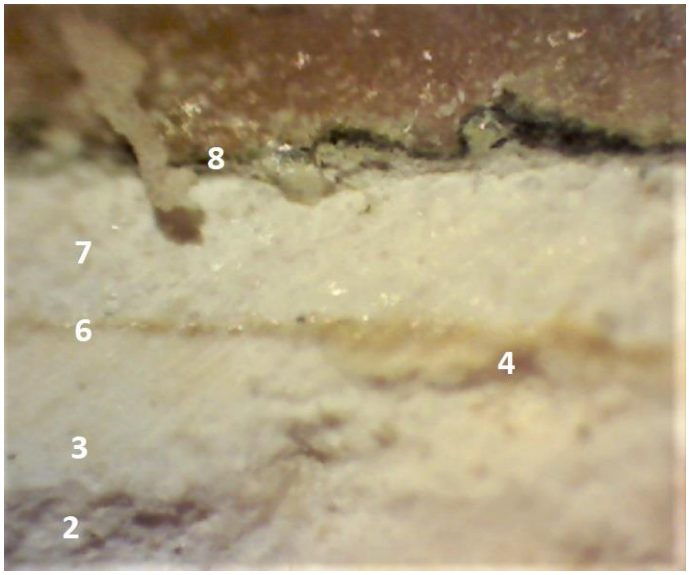
Odkrywka nr 3

Lokalizacja: ściana wschodnia w środkowym przęśle sieni, fragment bordiury.
Obserwacja: Pierwotną warstwę stanowi tynk wapienno-piaskowy. Na tynku znajduje się cienka warstwa gipsowej sztablatury, na niej warstwa malarska w kolorze ugrowym (prawdopodobnie podmalowanie emulsyjne), następnie warstwa malarska ciemno ugrowa (wzór nieczytelny).
Kolejną warstwą jest przemalowanie w kolorze szaro-ugrowym, jest to warstwa twarda, zbita i trudna do usunięcia bez powodowania zniszczeń spodniej warstwy oryginału, być może kazeinowa (1933r.).
Na niej znajduje się wyrównująca warstwa zaprawy wapienno-piaskowej, a następnie uzupełnienia gipsowej zaprawy.
Ostatnią w. stanowi widoczne obecnie wymalowanie – pełna rekonstrukcja oryginalnej w. malarskiej.
Wniosek: Najstarszą chronologicznie warstwą jest w. wymalowania ciemno-ugrowego, zachowana w bardzo złym stanie, krucha i słabo związaną z podłożem. Obecnie widoczna jest rekonstrukcja malarska na podstawie oryginału.

Nr warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka	Kolor / nr NCS
1	I	1891r.	podłoże z cegły	naturalny
2			zaprawa wapienno-piaskowa	naturalny
3			gipsowa sztablatura	biały
4			podmalowanie emulsyjne	ugrowe
5			warstwa malarska olejno-żywiczna	brązowy
6	II	XX w.	warstwa przemalowania	szaro-ugrowy
7	III	1994r.	tynk wapienno-piaskowy	naturalny
8			gipsowe uzupełnienie sztablatury	naturalny
9			rekonstrukcja malarska	brązowy / S4030-Y30R

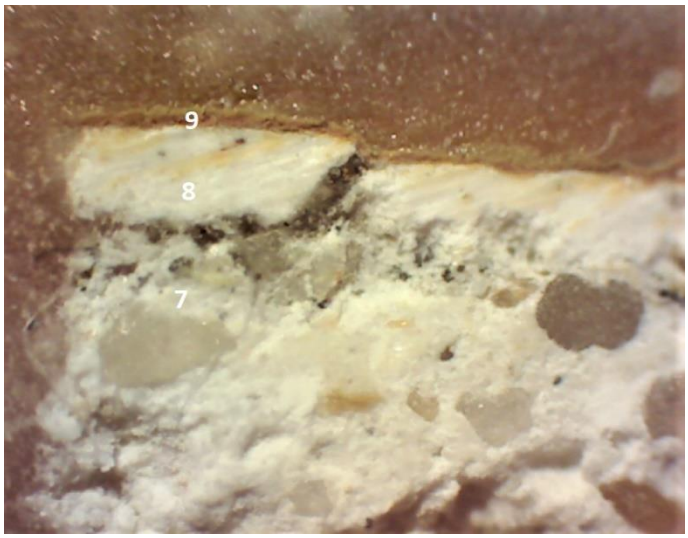
Próbka nr 1

Lokalizacja: ściana zachodnia przy portierni, imitacja okładziny kamiennej.

Nr warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka	Kolor / nr NCS
1	I	1891r.	podłoże z cegły	naturalny
2			zaprawa wapienno-piaskowa	naturalny
3			gipsowa sztablatura	biały
4			podmalowanie emulsyjne	beżowy
5			warstwa malarska olejno-żywiczna	szaro-zielony
6	II	XX w.	warstwa przemalowania	ugrowy
7	III	1994r.	gipsowe uzupełnienie sztablatury	naturalny
8			rekonstrukcja malarska	zielono-szary

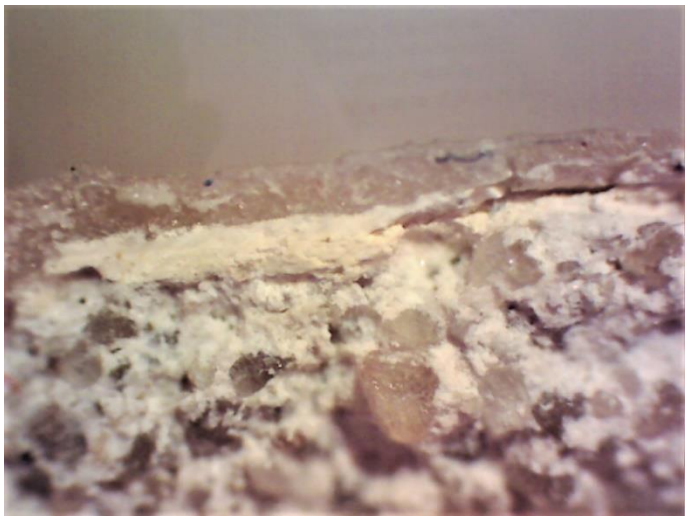
Próbka nr 2

Lokalizacja: ściana wschodnia w środkowym przęśle sieni, fragment bordiury na ścianie.

Nr warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka	Kolor / nr NCS
1	I	1891r.	podłoże z cegły	naturalny
2			zaprawa wapienno-piaskowa	naturalny
3			gipsowa sztablatura	biały
4			podmalowanie emulsyjne	ugrowe
5			warstwa malarska olejno-żywiczna	brązowy
6	II	XX w.	warstwa przemalowania	szaro-ugrowy
7	III	1994r.	tynk wapienno-piaskowy	naturalny
8			gipsowe uzupełnienie sztablatury	naturalny
9			rekonstrukcja malarska	brązowy / S4030-Y30R

Próbka nr 3

Lokalizacja: ściana wschodnia w środkowym przęśle sieni, fragment bordiury na ścianie. Widoczny fragment zaprawy wapienno-piaskowej (2) z warstwą sztablatury gipsowej (3).

Nr warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka	Kolor / nr NCS
1	I	1891r.	podłoże z cegły	naturalny
2			zaprawa wapienno-piaskowa	naturalny
3			gipsowa sztablatura	biały
4			podmalowanie emulsyjne	ugrowe
5			warstwa malarska olejno-żywiczna	brązowy
6	II	XX w.	warstwa przemalowania	szaro-ugrowy
7	III	1994r.	tynk wapienno-piaskowy	naturalny
8			gipsowe uzupełnienie sztablatury	naturalny
9			rekonstrukcja malarska	brązowy / S4030-Y30R

7.0. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Program prac konserwatorskich przewiduje wykonanie konserwacji zachowawczej. Należy zachować polichromie ścienne i przywrócić prawidłowy odbiór estetyczny malowideł. Prace przy obiekcie należy udokumentować wykonując opis i fotografie stanu zachowania przed konserwacją, w trakcie prowadzonych prac oraz po konserwacji. Środki przeznaczone do konserwacji należy wybrać na podstawie przeprowadzonych prób przed przystąpieniem do prac.

W tym celu zaleca się:

1. Przed przystąpieniem do prac należy wykonać dokumentację fotograficzną. W trakcie prowadzenia prac należy prowadzić bieżącą dokumentację stanu zachowania w trakcie oraz po zakończeniu prac.
2. Usunięcie nieprawidłowych i nieestetycznie wykonanych wtórnych napraw. Odkucie osypujących się miejsc, zwłaszcza w miejscach spękań i odspojeń. Miejsca te można zidentyfikować poprzez opukiwanie.
3. Usunięcie wszelkich wtórnych elementów napraw montażowych tj. kabli, kołków, gwoździ itp.
4. Podklejenie pęcherzy i odspojonych fragmentów tynków i warstwy malarskiej metodą iniekcji. W razie konieczności w miejscach osłabionej warstwy malarskiej należy wykonać zabieg konsolidacji.
5. Dokładne zmycie zabrudzonej i zatłuszczonej powierzchni odpowiednio dobranym detergentem przy pomocy pakuł bawełnianych oraz wody stosowanej w małej ilości. Należy szczególnie uważać na środki zawierające wodę i alkohol, ponieważ mogą one uszkodzić warstwę malarską.
6. Uzupełnienie ubytków zaprawą tynkarską w grubszych ubytkach, natomiast w cieńszej warstwie gładzią szpachlową i wyszlifowanie do równej powierzchni.
7. Odkurzenie oraz odpylenie lica bezpośrednio przed malowaniem.
8. Naniesienie warstwy gruntu w miejscach uzupełnień ubytków zaprawy. Zastosowanie ewentualnych impregnatów, uzależnione jest od wyboru rodzaju farby, technologii oraz stanu lica po jego zmyciu. Można również przeprowadzić próbę pokrycia lica polichromii werniksem matowym w celu wyrównania błyszczenia powierzchni i nasycenia kolorystyki polichromii.

9. Uzupełnienie ubytków polichromii należy przeprowadzić w sposób scalający, dobierając odpowiednią kolorystykę do oczyszczonej warstwy malarskiej. Należy malować farbami przeznaczonymi do renowacyjnych wymalowań wnętrz, charakteryzującymi się matowym wykończeniem, trwałością barwy oraz znaczną odpornością na ścieranie, np. farbami lateksowymi (prawdopodobnie właśnie takie farby zastosowano przy rekonstrukcji polichromii). Ostateczny wybór należy ustalić na podstawie przeprowadzonych prób i w uzgodnieniu z nadzorem konserwatorskim.
   W miejscach uzupełnień należy nanieść przynajmniej dwie warstwy malarskie, pierwszą pełniącą rolę podkładu, drugą wykończeniową. Powierzchnia malarska powinna być jednolita bez widocznego etapowania prac.
   Kolorystyka w blendach ściennych wg NCS najbliższa kolorom: S4030-Y30R lub S4030-Y40R i S5030-Y30R. Należy przeprowadzić próby kolorystyczne w celu wyboru najbardziej odpowiedniego koloru ścian bliskiego obecnemu wymalowaniu.
10. W przypadku powstania nierówności w błyszczeniu należy wykonać próbę wyrównania świecenia poprzez nałożenie cienkiej warstwy werniksu końcowego akrylowego matowego. Werniks końcowy powinien imitować oryginalny połysk uzyskany poprzez zastosowanie techniki żywiczno-olejnej.
11. Opracowanie dokumentacji końcowej z prowadzonych prac konserwatorskich.

Propozycja materiałów:

NAZWA	OPIS	LOKALIZACJA
Wodna dyspersja Primal AC33, Kremer	Lepkość średnia 6 PaS, dobra penetracja i bardzo dobre właściwości zwilżające. Rozpuszczalny w węglowodorach aromatycznych, ketonach i estrach, rozcieńczalny wodą, odwracalny w acetonie i toluenie elastyczny, tworzy błonę przeźroczystą, bezbarwną i plastyczną, klej do papieru i tekstyliów, stosowany również w konserwacji do podklejania pęcherzy podtynkowych, ekstrakt suchy 50% Udoskonalona formuła o filtry UV. Posiada odporność na żółknięcie.	Podklejanie pęcherzy

Optosan RenoPutz Optolith	Sucha, naturalnie biała, fabryczna zaprawa wyprodukowana z użyciem wysokojakościowych hydraulicznie wiążących materiałów: wapna, trassu reńskiego i innych wg PNEN-459-1 oraz PN EN197-1, średnioziarnistych frakcjonowanych kruszyw 0-1mm (01), 0 2mm (02), lub 0-4 mm (04) mikrowłókien zbrojących, trassu oraz specjalnych dodatków dla polepszenia własności produktu. Optosan RenoPutz służy do wytwarzania bardzo plastycznych, łatwych w obróbce tynków podkładowych o wysokiej dyfuzji pary wodnej, niskim skurczu i optymalnej wytrzymałości Uzupełnienia ubytków zaprawy dopasowanych szczególnie do obiektów zabytkowych na zewnątrz i do wewnątrz.	Uzupełnienia większych ubytków tynków
Optomur Calith Top Optolith	Optomur Calith Top jest mieszaną fabrycznie, zaprawą na bazie sortowanych kruszyw, wapna, z dodatkiem środków poprawiających wiązanie i przyczepność oraz niewielkim dodatku cementu, przeznaczoną do tynkowania wewnątrz budynków bez względu na wilgotność pomieszczeń. Optomur Calith Top to szpachla przeznaczona głównie do wykańczania powierzchni tynków cementowych, cementowo-wapiennych i wapiennych na gładko. Charakteryzuję się bardzo dobrą przyczepnością do podłoża, długim czasem obróbki i delikatną drobnoziarnistą gładką strukturą powierzchni pozwalającą na uzyskanie najwyższej jakości podłoże pod malowanie. Materiał bardzo lekki w obróbce umożliwiający tynkowanie powierzchni poziomych i pionowych.	Uzupełnienia końcowe ubytków tynku
Baumit Grund	Gotowy do użycia, szybkoschnący, bezrozpuszczalnikowy, na bazie dyspersji tworzyw sztucznych podkład gruntujący. Przeznaczony do gruntowania chłonnych podłoży mineralnych, przed zastosowaniem podkładów podłogowych, mas samopoziomujących, zapraw klejowych oraz izolacji przeciwwilgociowych, wewnątrz i na zewnątrz budynków.	Gruntowanie uzupełnień ubytków zaprawy
Tikkurila Optiva Matt	Wodorozcieńczalna, akrylowa farba lateksowa wysokiej jakości przeznaczona do dekoracyjno-ochronnego malowania ścian i sufitów wewnątrz pomieszczeń mieszkalnych, biurowych i użyteczności publicznej.	Uzupełnienie ubytków warstwy malarskiej z pigmentami w celu modyfikacji odpowiedniego koloru.

SPIS ELEMENTÓW DOKUMENTACJI

DOKUMENTACJA OPISOWA **25** str.

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA **21** szt.

ZAPIS CYFROWY **2 szt**. **CD załączone do dokumentacji**